

Blunder!

Manuel Nepveu

Het is een verrijking van het schaakspel dat we engines – een geaccepteerd Nederlands woord? – hebben die van alles en nog wat voor ons kunnen doen. Ze helpen ons de onpeilbare diepten van ons spel een beetje minder onpeilbaar te maken en ons te verrassen. Na uw verloren partij, bij de gemeenschappelijke analyse met uw tegenstander komt u erachter waar de fout zat – denkt u. Neehee – thuis vertelt uw elektronische hulpje dat de zet in kwestie weliswaar niet optimaal was, maar dat de echte fout pas verderop werd gemaakt. Verrassend en leerzaam, nopens tot voorzichtigheid bij het (ver)oordelen.

Ik heb de meeste partijen van de recente kandidatenmatches tot diep in de nacht gevolgd. De partij tussen de grootmeesters met de koosnaampjes Fabi en Nepo bleek een gigantisch foutenfestival te zijn. En dat werd live direct duidelijk. Het ingehuurde trio dat commentaar leverde had de beschikking over informatie van een engine. Winst voor Fabi! Nee nu remise! Foute reactie van Nepo: weer winst voor de Amerikaan! De schommel ging een paar keer heen en weer. Wauw! De varianten in het ingewikkelde eindspel buitelden over elkaar heen en het mag gerust vakmanschap heten dat het onvermoeibare commentaartrio dat wel allemaal wist te duiden. Emo-tv bovendien: met name GM Robert Hess kon zich flink laten gaan - oordopjes in, please! - als het oordeel van de engine weer voor de zoveelste keer was omgeslagen. De vraag is echter of de heren dit heen-en-weer in de beoordeling ook zelf, zonder die elektronische bijstand real-time hadden kunnen vinden; de vraag stellen is haar beantwoorden, denk ik. Onder in beeld was aangegeven hoeveel !-zetten, !!-zetten, ?-zetten en ??-zetten iedere speler tot dan toe had geproduceerd. Ik kan het mij niet precies herinneren, maar in deze partij moet het aantal ??-tekentjes fenomenaal zijn geweest. Allemaal blunders, zoals het dubbele vraagteken meestal wordt geduid?

Op een van de bekendere platforms waarop je kunt schaken kun je ook de partij achteraf laten analyseren door een engine. Mindere zetten worden dan als 'inaccuracy', 'mistake' of 'blunder' beoordeeld. Ik heb het voor de zekerheid even in de van Dale opgezocht, een blunder wordt in mijn editie omschreven als een domme fout of streek. Een blunder is dus iets dat ieder weldenkend persoon had kunnen vermijden. Misschien ben ik dan niet zo weldenkend als ik hoopte, want het komt nogal eens voor dat ik bij de computeranalyse niet meteen vermogen in te zien dat een bepaalde zet een blunder is. Trouwens, een zet een blunder noemen is verklaren dat de producent hiervan een *domme* fout heeft gemaakt. Dit oordeel doet niet in alle gevallen recht aan de situatie. De grootmeesters Fabi en Nepo hebben in hun cruciale partij ernstige fouten gemaakt onder invloed van vermoeidheid, stress en flinke beperkingen in bedenktijd. Daarom lijkt het mij volledig buiten de orde om te beweren dat ze 'geblunderd' hebben. De 'kennis der goden' hebben wij stervelingen niet en zelfs niet bij benadering de rekenkracht van onze elektronische slaafjes. Laten we dan ook het harde, met enige minachting geladen oordeel 'blunder' reserveren voor fouten die we, de omstandigheden in aanmerking genomen, echt hadden kunnen vermijden!